

**NỘI DUNG ÔN TẬP CUỐI KÌ I**  
**MÔN: LỊCH SỬ 11**

**I. NỘI DUNG KIỂM TRA**

1. **Bài 5:** Quá trình xâm lược và cai trị của chủ nghĩa thực dân ở Đông Nam Á.
2. **Bài 6:** Hành trình đi đến độc lập dân tộc ở Đông Nam Á.
3. **Bài 7:** Khái quát về chiến tranh bảo vệ Tổ quốc trong lịch sử Việt Nam.
4. **Bài 8:** Một số cuộc khởi nghĩa và chiến tranh giải phóng trong lịch sử Việt Nam (từ TK III TCN đến cuối TK XIX)

**II. HÌNH THỨC KIỂM TRA**

1. **Trắc nghiệm:** 20 câu (50 % - 5.0 điểm)
2. **Trắc nghiệm (Đúng-Sai):** 2 câu (20% - 2.0 điểm)
3. **Tự luận:** 1 đến 2 câu (30% - 3.0 điểm)

**III. THỜI GIAN: 45 phút**

**NỘI DUNG CHI TIẾT**

**BÀI 5: QUÁ TRÌNH XÂM LƯỢC VÀ CAI TRỊ CỦA CHỦ NGHĨA THỰC DÂN Ở ĐÔNG NAM Á**

**1. Quá trình xâm lược và cai trị của thực dân phương Tây ở Đông Nam Á**

Năm 1511, thực dân Bồ Đào Nha đánh chiếm Ma-Lắc-ca, mở đầu cho quá trình xâm lược của chủ nghĩa thực dân phương Tây ở khu vực Đông Nam Á.

**a. Đông Nam Á hải đảo**

\* **Tại Phi-lip-pin:** Từ thế kỉ XVI, Tây Ban Nha bắt đầu quá trình xâm lược và tổ chức bộ máy cai trị

- Áp đặt hệ thống hành chính mới.
- Mở rộng của Thiên Chúa giáo, văn hóa, giáo dục, chịu ảnh hưởng của Tây Ban Nha.
- Năm 1898, Mỹ cai trị, đàn áp các cuộc khởi nghĩa.

\* **Tại In-đô-nê-xi-a:**

- Từ thế kỉ XVII: Hà Lan xâm lược các tiểu quốc Hồi giáo.
- Đầu thế kỉ XIX: phần lớn quần đảo nằm dưới ách đô hộ.
- + Trực tiếp cai trị, tiến hành khai thác thuộc địa quy mô lớn.
- + Thi hành chế độ thuế khóa, áp bức nặng nề đối với người dân thuộc địa.

\* **Tại Ma-lai-xi-a:**

- Cuối thế kỉ XVIII đến đầu thế kỉ XIX: thực dân Anh xâm lược các tiểu quốc Hồi giáo, thành lập Mã Lai thuộc Anh.
- Hoạt động khai thác kinh tế thuộc địa được đẩy mạnh.

\* **Tại Xin-ga-po:**

Năm 1819, thực dân Anh thiết lập cảng Xin-ga-po. 1824, toàn bộ Xin-ga-po trở thành thuộc địa của Anh. Anh xác lập chế độ cai trị, biến nơi đây thành hải cảng giao thương giữa châu Âu và châu Á.

**b. Đông Nam Á lục địa**

| <b>Nước</b><br><b>Nội dung</b> | <b>Mi-an-ma</b>                                                                                                                 | <b>Việt Nam</b>                                                                                                                                                                                                            | <b>Cam-pu-chia</b>                                                                                               | <b>Lào</b>                                                                                                                |
|--------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Quá trình xâm lược</b>      | - Thực dân Anh tiến hành ba cuộc xâm lược vào các năm 1824 - 1826, 1852, 1885.<br>→ Mi-an-ma thành thuộc địa.                   | - 1/9/1858, liên quân Pháp - Tây Ban Nha nổ súng tấn công Đà Nẵng, mở đầu quá trình xâm lược Việt Nam.<br>- 1862: thực dân Pháp chiếm ba tỉnh miền Đông Nam Bộ.<br>- 1867: hoàn thành xong việc đánh chiếm cả vùng Nam Kỳ. | Năm 1863, thực dân Pháp ép chính quyền Cam-pu-chia kí hiệp ước công nhận sự bảo hộ của Pháp đối với Cam-pu-chia. |                                                                                                                           |
| <b>Thiết lập nền cai trị</b>   | - Thực dân Anh tổ chức hệ thống cai trị trực tiếp.<br>- Tước đoạt các vùng lúa gạo, rừng gỗ tẻch và các mỏ đá quý của Mi-an-ma. | - Năm 1884, với Hiệp ước Pa-tơ- nốt, thực dân Pháp hoàn thành quá trình xâm lược Việt Nam.                                                                                                                                 | - Năm 1884, thực dân Pháp buộc chính quyền Cam-pu-chia kí hiệp ước mới, củng cố nền cai trị                      | - Năm 1893, Xiêm kí hiệp ước thừa nhận nền bảo hộ của Pháp ở Lào.<br>→ Xứ bảo hộ của Pháp nằm trong Liên bang Đông Dương. |

**2. Công cuộc cải cách ở Xiêm**

**a. Bối cảnh, nội dung của cuộc cải cách ở Xiêm**

**\* Bối cảnh**

- Giữa thế kỉ XIX, thực dân Anh và Pháp mở rộng xâm lược ở Đông Nam Á lục địa, Xiêm trở thành đối tượng bị dòm ngó.

- Khi Anh chiếm Mi-an-ma và Pháp xâm lược Đông Dương, Xiêm trở thành vùng đệm giữa hai thế lực thực dân.

→ Triều đình Xiêm (chủ yếu dưới thời trị vì của vua Ra-ma IV, Ra-ma V), tiến hành công cuộc cải cách theo hướng hiện đại hóa,

bảo vệ nền độc lập.

\* **Nội dung của công cuộc cải cách ở Xiêm:**

- **Chính trị, quân sự:**

- + Xây dựng mô hình nhà nước thống nhất, tập trung theo hướng hiện đại.
- + Chính phủ tổ chức thành các bộ có quyền lực ngang nhau.
- + Tổ chức lại hệ thống chính quyền, xóa bỏ quyền lực của quý tộc địa phương.
- + Xây dựng hệ thống luật pháp hiện đại với sự cố vấn của các quan chức phương Tây.

- **Kinh tế:** sử dụng cố vấn ngoại quốc.

- **Xã hội:**

- + Xóa bỏ chế độ lao dịch, quan hệ nô lệ.
- + Ban hành Luật việc làm quy định tất cả người lao động phải được trả lương.

- **Văn hóa:**

- + Thành lập các trường đại học theo mô hình phương Tây.
- + Cải cách giáo dục, cử sinh viên sang các nước Âu - Mỹ du học.

- **Ngoại giao:**

- + Xóa bỏ hiệp ước bất bình đẳng đã kí với các cường quốc phương Tây.
- + Xây dựng quan hệ ngoại giao với nhiều quốc gia trên thế giới.

**b. Ý nghĩa của cuộc cải cách ở Xiêm:** Mở ra giai đoạn mới cho lịch sử nước Xiêm

- Đưa nền kinh tế phát triển theo con đường tư bản chủ nghĩa, đạt nhiều thành tựu.
- Phản ánh tinh thần độc lập, tự chủ của người Thái, khả năng ngoại giao, sự linh hoạt trong nhận thức, vận dụng các yếu tố thời đại phục vụ cho lợi ích quốc gia.
- Thoát khỏi nguy cơ trở thành nước thuộc địa, giữ vững chủ quyền đất nước.

## **BÀI 6: HÀNH TRÌNH ĐI ĐẾN ĐỘC LẬP DÂN TỘC Ở ĐÔNG NAM Á**

### **1. Phong trào đấu tranh chống thực dân xâm lược ở Đông Nam Á**

#### **a. Đông Nam Á hải đảo**

- **Tại Phi-líp-pin:**

- + Giữa thế kỉ XVI: đấu tranh chống thực dân Tây Ban Nha.
- + Từ thế kỉ XVIII: phong trào đấu tranh của các vương quốc Hồi. → Tây Ban Nha chịu nhiều thiệt hại.

- **Tại In-đô-nê-xi-a:**

- + Thế kỉ XVII: đấu tranh chống thực dân Hà Lan dưới sự lãnh đạo của các vương triều Hồi giáo.
- + Đầu thế kỉ XIX: hoàng tử Đi-pô-nê-gô-rô tiến hành cuộc kháng chiến trên đảo Gia-va nhưng thất bại.

**b. Đông Nam Á lục địa.**

| Nội dung                           | Mi-an-ma                                                                                                                                          | Việt Nam                                                                                                                            | Cam-pu-chia                                                                                                                                                                                                | Lào                                                                                                   |
|------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Công cuộc đấu tranh chống xâm lược | Kháng chiến chống thực dân Anh xâm lược (1824-1826, 1852 và 1885) diễn ra mạnh mẽ.<br>- Năm 1885, người Anh mới xâm chiếm được toàn bộ Mi an- ma. | Cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược diễn ra trong gần ba thập kỉ (1858 – 1884), gây cho quân Pháp nhiều tổn thất nặng nề. | Sau khi vua Nô rô-đôm kí hiệp ước thừa nhận nền bảo hộ của Pháp (1863), nhiều cuộc khởi nghĩa của nhân dân nổ ra như cuộc khởi nghĩa của hoàng thân Xi-vô-tha (1861 – 1892), của A cha Xoa (1863-1866),... | Phong trào chống Pháp bùng nổ mạnh mẽ sau khi hiệp ước bảo hộ của thực dân Pháp được kí vào năm 1893. |

**2. Các giai đoạn phát triển của cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc ở Đông Nam Á****\* Giai đoạn từ cuối thế kỉ XIX đến năm 1920 (giai đoạn về tư tưởng, ý thức hệ):**

- Phong trào chống thực dân: Mang ý thức hệ phong kiến, do giai cấp phong kiến, nông dân lãnh đạo. Diễn ra chủ yếu ở Việt Nam, Lào, Cam-pu-chia.

- Phong trào giải phóng dân tộc:

+ Theo xu hướng tư sản.

+ Diễn ra sớm nhất ở Phi-lip-pin, In-đô-nê-xi-a, Mi-an-ma.

+ Các trí thức cấp tiến dẫn dắt.

**\* Giai đoạn 1920 - 1945 (giai đoạn về lực lượng lãnh đạo):**

- Phong trào đấu tranh giải phóng dân tộc phát triển đồng thời theo hai khuynh hướng:

+ Tư sản: giai cấp tư sản lãnh đạo.

+ Vô sản: giai cấp vô sản lãnh đạo.

→ Đảng phái tiên bộ ra đời, lãnh đạo cuộc đấu tranh của nhân dân ( In-đô-nê-xi-a, Việt Nam, Lào,.. tiến hành cách mạng giành độc lập dân tộc).

**\* Giai đoạn 1945-1975 (giai đoạn về tổ chức):**

- Tại Phi-lip-pin, Mi-an-ma, Ma-lai-xi-a, In-đô-nê-xi-a: diễn ra phong trào đấu tranh yêu cầu các nước thực dân phương Tây trao trả độc lập.

Tại bán đảo Đông Dương: tiến hành cuộc kháng chiến chống xâm lược của Pháp và Mỹ đến năm 1975.

**3. Thời kì tái thiết và phát triển sau khi giành được độc lập****a. Những ảnh hưởng của chế độ thực dân**

- Tích cực:

- + Gắn kết thị trường khu vực với thị trường thế giới.
- + Du nhập nền sản xuất công nghiệp xây dựng có sở hạ tầng.
- + Thúc đẩy một số yếu tố về văn hóa như chữ viết, tôn giáo, giáo dục.

#### - **Tiêu cực (hậu quả)**

- + **Chính trị, xã hội:** Chính sách “chia để trị” (dẫn tới xung đột sắc tộc, tôn giáo, vùng miền gay gắt ở các quốc gia Đông Nam Á. Gây ra nhiều tranh chấp biên giới, lãnh thổ giữa các quốc gia trong khu vực).
- + **Kinh tế:** Hệ thống cơ sở hạ tầng nghèo nàn, lạc hậu. Phần lớn các nước trong khu vực biến thành nơi cung cấp nguyên liệu, thị trường tiêu thụ hàng hóa của phương Tây.
- + **Văn hóa:** Thực dân phương Tây áp đặt nền văn hóa nô dịch, thi hành chính sách ngu dân. Hạn chế hoạt động giáo dục đối với nhân dân các nước thuộc địa.

- **Tại Việt Nam:** Hơn 80 năm dưới sự cai trị của chế độ thực dân đã để lại hậu quả nghiêm trọng

- + Thực dân Pháp chia Việt Nam thành ba kì với ba chế độ chính trị khác nhau.
- + Lập ra nhiều xứ tự trị, làm phức tạp các mối quan hệ vùng miền, tôn giáo, tộc người.
- + Chính sách thuế khóa nặng nề và độc quyền nhiều loại hàng hóa dịch vụ làm cho nền kinh tế Việt Nam què quặt, nghèo nàn, phụ thuộc vào chính quốc.

#### **b. Quá trình tái thiết và phát triển**

##### **\* Nhóm 5 nước sáng lập ASEAN:**

- Ngay sau chiến tranh thế giới thứ hai, một số nước Đông Nam Á đã bắt đầu quá trình tái thiết đất nước, tập trung khắc phục hậu quả chiến tranh và tàn dư của thời kì thuộc địa.

##### **- Chính sách công nghiệp hóa thay thế nhập khẩu:**

- + Từ những năm 60 của TK XX. Nhóm các nước sáng lập ASEAN (Thái Lan, Xin-ga-po, Phi-lip-pin, Ma-lai-xi-a, In-đô-nê-xi-a) triển khai chính sách công nghiệp hóa thay thế nhập khẩu.
- + mục tiêu nhanh chóng xóa bỏ nghèo nàn, lạc hậu, xây dựng nền kinh tế tự chủ.
- + Trong vòng 1 thập kỉ, các nước này đẩy mạnh phát triển công nghiệp sản xuất hàng tiêu dùng nội địa thay cho hàng xuất khẩu, lấy thị trường trong nước làm chỗ dựa để phát triển kinh tế.

##### **- Chiến lược công nghiệp hóa hướng tới xuất khẩu:**

- + Trong những năm 70 của thế kỉ XX, nhóm các nước sáng lập ASEAN bắt đầu thực hiện chiến lược công nghiệp hóa hướng tới xuất khẩu.
- + Chính sách công nghiệp hóa hướng ngoại đã tạo ra bước phát triển mới của nền kinh tế, xã hội, thay đổi bộ mặt của nhiều nước trong khu vực.

##### **\* Nhóm ba nước Đông Dương**

- Trải qua hai cuộc kháng chiến chống Pháp và Mỹ, đến cuối những năm 80 của thế kỉ XX, Việt Nam, Lào, Campuchia mới bắt đầu đẩy mạnh phát triển kinh tế bằng cách từng bước chuyển đổi sang nền kinh tế thị trường.

##### **\* Các nước Đông Nam Á khác:**

- + **Tại Mianma:** dưới sự cầm quyền của chính phủ quân sự từ những năm 60 của thế kỉ XX, quá trình tái thiết và phát



|   |                                                            |                               |                                                                     |                                                         |              |                              |           |                                                                                                                                                           |
|---|------------------------------------------------------------|-------------------------------|---------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|--------------|------------------------------|-----------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1 | <b>Kháng chiến chống quân Nam Hán</b>                      | Ngô Quyền                     | Cuối năm 938                                                        | Vùng biển Đông Bắc                                      | Quân Nam Hán | Sông Bạch Đằng               | Thắng lợi | Mở đầu thời kì độc lập, tự chủ lâu dài trong lịch sử dân tộc.                                                                                             |
| 2 | <b>Kháng chiến chống quân xâm lược Tống (981)</b>          | Lê Hoàn                       | Đầu 981                                                             |                                                         | Quân Tống    | Sông Lục đầu, sông Bạch Đằng | Thắng lợi | Nền độc lập của Đại Cồ Việt được giữ vững.                                                                                                                |
| 3 | <b>Kháng chiến chống quân xâm lược Tống (1075 – 1077)</b>  | Lý Thường Kiệt                | 10/1075, 1076 - 1077                                                | Châu Ung (Quảng Tây), châu Khâm, châu Liêm (Quảng Đông) | Quân Tống    | Sông Như Nguyệt              | Thắng lợi | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Thể hiện tinh thần yêu nước của nhân dân.</li> <li>- Để lại nhiều bài học kinh nghiệm cho thế hệ sau.</li> </ul> |
| 4 | <b>Ba lần kháng chiến chống quân xâm lược Mông- Nguyên</b> | Các vua Trần và Trần Hưng Đạo | Đầu năm 1258                                                        | Bình Lệ Nguyên (Vĩnh Phúc)                              | Quân Mông Cổ | Đông Bộ Đầu                  | Thắng lợi | Khẳng định sức mạnh đoàn kết dân tộc. Đập tan âm mưu xâm lược Việt Nam của quân Mông - Nguyên.                                                            |
| 5 | <b>Kháng chiến chống quân Xiêm (1784 – 1785)</b>           | Quang Trung                   | Giữa năm 1784, 5 vạn quân Xiêm kéo vào Gia Định với danh nghĩa quân | Rạch Gầm – Xoài Mút                                     | Quân Xiêm    | Rạch Gầm – Xoài Mút          | Thắng lợi | Bảo vệ độc lập chủ quyền. Thể hiện tinh thần yêu nước của nhân dân. Để lại nhiều bài học kinh nghiệm cho thế hệ sau.                                      |

|   |                                                        |                |                                                                                                                                                   |            |               |                                                                                |              |                                                                                                                                        |
|---|--------------------------------------------------------|----------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|---------------|--------------------------------------------------------------------------------|--------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|   |                                                        |                | Nguyễn<br>Anh.                                                                                                                                    |            |               |                                                                                |              |                                                                                                                                        |
| 6 | <b>Kháng chiến<br/>chống quân<br/>Thanh<br/>(1789)</b> | Quang<br>Trung | Cuối năm<br>1788, theo<br>câu viện<br>của vua<br>Lê Chiêu<br>Thống, nhà<br>Thanh cử<br>Tôn Sĩ Nghị<br>Dẫn 29 vạn<br>Quân tiến<br>vào Đại<br>Việt. | Thăng Long | Quân<br>Thanh | Tiêu diệt<br>đồn Hà Hồi,<br>Ngọc Hồi,<br>đồn<br>Khuong<br>Thượng<br>(Đống Đa). | Thắng<br>lợi | - Đập tan sự xâm<br>Lược của quân<br>Thanh.<br>- Giải phóng hoàn<br>toàn kinh thành<br>Thăng Long, giữ<br>vững nền độc lập<br>dân tộc. |

**\*Nguyên nhân thắng lợi:**

***Nguyên nhân chủ quan***

- Tinh thần yêu nước, ý chí bất khuất của người Việt.

- Mang tính chính nghĩa nhằm bảo vệ độc lập dân tộc, chủ quyền lãnh thổ. - Tinh thần đoàn kết dân tộc của quân và dân, giữa tầng lớp nhân dân với các dân tộc - Đường lối, chiến thuật đúng đắn, hiệu quả.

- Nghệ thuật quân sự sáng tạo, độc đáo và sự chỉ huy tài tình của các tướng lĩnh. ***Nguyên nhân khách quan:***

- Các thế lực ngoại xâm phải đối diện với nhiều khó khăn như: hành quân xa, sức lực hao tổn, không thông thuộc địa hình, ... Quân địch không phát huy được sở trường, rơi vào thế bị động và suy yếu.

### III. Một số cuộc kháng chiến không thành công.

| STT | Tên<br>cuộc KC                                             | Bối cảnh lịch sử                                 | Kết quả                                                                 | Ý nghĩa                                                                    | Nguyên nhân<br>thất bại                                         |
|-----|------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------|
| 1   | <b>Kháng<br/>chiến chống<br/>quân Triệu<br/>(TK II CN)</b> | Năm 179 TCN,<br>Triệu Đà đem quân<br>đánh Âu Lạc | An Dương Vương tổ<br>chức kháng chiến<br>nhưng nhanh chóng<br>thất bại. | Thể hiện tinh thần<br>yêu nước chống giặc<br>ngoại xâm của<br>nhân dân ta. | Triều đình Âu<br>Lạc mất cảnh giác,<br>không có sự<br>phòng bị. |

|   |                                                |                                                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                         |                                                                                      |                                                                                                                         |
|---|------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 2 | <b>Kháng chiến chống quân Minh (đầu TK XV)</b> | Cuối năm 1406, nhà Minh đem quân đánh Đại Ngu.                                                                                                                                                                        | Nhà Hồ tổ chức kháng chiến, nhưng nhiều lần phải rút quân. Kết quả cuối cùng bị thất bại.                               | Thể hiện tinh thần yêu nước chống giặc ngoại xâm của nhân dân ta.                    | - Không có đường lối kháng chiến đúng đắn.<br>- Quân dân mất đoàn kết.                                                  |
| 3 | <b>KC chống TD Pháp (nửa sau TK XIX)</b>       | - Trong nước:<br>+ Việt Nam có vị trí chiến lược quan trọng, giàu tài nguyên...<br>+ CĐPK Việt Nam lâm vào khủng hoảng trầm trọng<br>- Bên ngoài: Chủ nghĩa tư bản Pháp đang chuyển sang giai đoạn chủ nghĩa đế quốc. | - 1883-1884: Triều đình Huế và Pháp kí hiệp ước Hắc-măng và Pa-tơ-nôt Việt Nam trở thành nước thuộc địa nửa phong kiến. | - Thể hiện tinh thần yêu nước, ý chí quyết tâm chống giặc ngoại xâm của nhân dân ta. | - Không có đường lối kháng chiến đúng đắn.<br>- Không đoàn kết hợp lực với nhân dân.<br>- So sánh lực lượng chênh lệch. |

→ Nguyên nhân không thành công:

→ Nhà Triệu: mất cảnh giác, không có sự phòng bị

→ K/C chống Minh: nhà Hồ **không có đường lối đúng đắn**, nặng về phòng ngự bị động, quân dân mất đoàn kết, suy giảm ý chí chiến đấu

→ K/C chống Pháp: **không có đường lối kháng chiến đúng đắn**, thiếu quyết đoán, thiên về chủ hòa, không đoàn kết với dân, vũ khí lạc hậu.

## **Bài 8. MỘT SỐ CUỘC KHỞI NGHĨA VÀ CHIẾN TRANH GIẢI PHÓNG TRONG LỊCH SỬ VIỆT NAM (THẾ KỶ III TCN ĐẾN CUỐI THẾ KỶ XIX)**

### **1. Một số cuộc khởi nghĩa tiêu biểu trong thời kì Bắc thuộc.**

| <b>Cuộc khởi nghĩa</b> | <b>Thời gian</b> | <b>Kẻ thù</b> | <b>Địa bàn</b>                   | <b>Tóm tắt diễn biến</b>                                                                                                                          | <b>Ý nghĩa</b>                                                      |
|------------------------|------------------|---------------|----------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|
| <b>Hai Bà Trưng</b>    | 3/40             | Nhà Đông Hán  | Hát Môn Mê Linh, Cổ Loa, Luy Lâu | - Tháng 3/40, Hai Bà Trưng phát cờ khởi nghĩa được nhân dân nhiệt liệt hưởng ứng chiếm được Cổ Loa buộc Thái thú Tô Định trốn về nước. Khởi nghĩa | - Mở đầu cho cuộc đấu tranh chống áp bức đô hộ của nhân dân Âu Lạc. |

|                   |              |           |                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                                                                                                                                                     |
|-------------------|--------------|-----------|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                   |              |           |                           | <p>thắng lợi, Trưng Trắc lên làm vua xây dựng chính quyền tự chủ.</p> <p>- Năm 42, nhà Hán đưa hai vạn quân sang xâm lược. Hai Bà Trưng tổ chức kháng chiến anh dũng nhưng do chênh lệch về lực lượng, Hai Bà Trưng hy sinh.</p>                                                                                                                                                               | <p>- Khẳng định khả năng vai trò của phụ nữ trong đấu tranh chống ngoại xâm.</p>                                                                                                                                    |
| <b>Bà Triệu</b>   | 248          | Nhà Ngô   | Cửu Chân (Thanh Hoá)      | <p>Triệu Quốc Đạt và em gái là Triệu Thị Trinh( Bà Triệu) nổi dậy khởi nghĩa ở Cửu Chân ( Thanh Hoá).</p> <p>- Sau khi Triệu Quốc Đạt qua đời, Bà Triệu được tôn làm chủ tướng, cuộc khởi nghĩa tiếp tục lan rộng.</p>                                                                                                                                                                         | <p>- Thể hiện tinh thần kiên cường bất khuất của người Việt Nam trước sự đô hộ của chính quyền phương Bắc</p> <p>- Khẳng định sức mạnh và ý chí của người phụ nữ Việt Nam.</p>                                      |
| <b>Lý Bí</b>      | 542-602      | Nhà Lương | Long Biên Tô Lịch         | <p>- Năm 542, Lý Bí liên kết hào kiệt các châu thuộc miền Bắc nước ta khởi nghĩa lật đổ chế độ đô hộ.</p> <p>- Năm 544, Lý Bí lên ngôi lập nước Vạn Xuân.</p> <p>- Năm 542, nhà Lương đem quân xâm lược, Lý Bí trao binh quyền cho Triệu Quang Phục tổ chức kháng chiến.</p> <p>- Năm 550, Triệu Quang Phục lên ngôi vua.</p> <p>- Đầu thế kỷ VII nhà Tùy xâm lược nước Vạn Xuân thất bại.</p> | <p>- Khẳng định ý chí và sức mạnh của người Việt</p> <p>- Khẳng định được sự trưởng thành của phong trào đấu tranh giành độc lập của nhân dân ta thời Bắc thuộc.</p>                                                |
| <b>Phùng Hưng</b> | Cuối TK VIII | Nhà Đường | Thành Tống Bình ( Hà Nội) | <p>- Trong khoảng những năm 766 – 780, Phùng Hưng và em trai đã tập hợp lực lượng khởi nghĩa</p> <p>- Nghĩa quân bao vây và đánh chiếm thành Tống Bình ( HN)</p> <p>- Sau khi Phùng Hưng mất, con trai là Phùng An lên thay, nhà Đường sau đó đưa quân đi đàn áp, Phùng An phải ra hàng.</p>                                                                                                   | <p>- Thể hiện ý chí và quyết tâm giành lại độc lập, tự chủ của người Việt</p> <p>- Cổ vũ tinh thần và góp phần tạo cơ sở cho sự thắng lợi hoàn toàn trong công cuộc đấu tranh giành lại độc lập, tự chủ đầu TKX</p> |

## 2. Khởi nghĩa Lam Sơn

### a. Bối cảnh:

- Sau khi nhà Hồ thất bại trong cuộc kháng chiến chống quân Minh năm 1407. Nhiều cuộc đấu tranh liên tiếp nổ ra trên cả nước => các cuộc đấu tranh đều bị thất bại. Nhà Minh biến Đại Việt thành quận Giao Chi, thi hành chính sách cai trị hà khắc cùng chế độ thuế khóa nặng nề.

#### b. Diễn biến chính.

| Giai đoạn          | Diễn biến chính                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Ý nghĩa                                                                                                                                                              |
|--------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1418 - 1423</b> | Năm 1418 Lê Lợi dựng cờ khởi nghĩa ở Lam Sơn ( Thanh Hoá). Quân Minh liên tục tổ chức các đợt tấn công bao vây căn cứ Lam Sơn. Nghĩa quân 3 lần rút lui lên núi Chí Linh( Lang Chánh, Thanh Hoá) và chịu nhiều tổn thất. Giữa năm 1423 Lê Lợi đề nghị tạm hoà, quân Minh chấp thuận                                     | - Cuộc khởi nghĩa Lam Sơn thắng lợi đã chấm dứt 20 năm đô hộ của nhà Minh khôi phục hoàn toàn nền độc lập, tự chủ của quốc gia Đại Việt                              |
| <b>1424- 1426</b>  | Từ cuối năm 1424 đến cuối năm 1426, nghĩa quân nhanh chóng giải phóng nghệ An, Thanh Hoá, làm chủ toàn bộ vùng Thuận Hoá rồi tấn công ra Bắc                                                                                                                                                                            | - Thắng lợi của khởi nghĩa Lam Sơn đưa đến sự thành lập của vương triều Lê Sơ, đồng thời mở ra thời kì phát triển mới cùng nền độc lập, tự chủ lâu dài của Đại Việt. |
| <b>1426- 1427</b>  | Cuối năm 1427, nghĩa quân Lam Sơn đánh tan 5 vạn quân Minh trong trận Tốt Động – Chúc Động. Tháng 10 năm 1427 khoảng 15 vạn viện binh do Liễu Thăng và Mộc Thạnh Chỉ huy tiến vào Đại Việt cũng bị đánh tan trong trận Chi Lăng – Xương Giang. Vương Thông ở thành Đông Quan chấp nhận nghị hoà sau đó rút quân về nước |                                                                                                                                                                      |

### 3. Phong trào Tây Sơn( Cuối TKXVIII)

#### a. Bối cảnh lịch sử

- Từ khoảng những năm 30 của TKXVIII xã hội Đại Việt từng bước lâm vào khủng hoảng  
 + Đàng Ngoài chính quyền Lê – Trịnh suy thoái, không chăm lo đời sống nhân dân. Nhiều năm mất mùa đói kém, các cuộc khởi nghĩa nông dân liên tục nổ ra.  
 + Đàng Trong: Đại thần Trương Phúc Loan thao túng mọi việc, tham lam vô độ. Tầng lớp quý tộc, quan lại sống hưởng lạc, xa xỉ.  
 - Do chế độ thuế khoá nặng nề, ngoại thương suy tàn. Nền kinh tế Đàng Trong rơi vào khủng hoảng. Mâu thuẫn xã hội ngày càng sâu sắc, nhiều cuộc khởi nghĩa của dân nghèo và dân tộc thiểu số nổ ra.

#### b. Diễn biến - Ý nghĩa

| Giai đoạn          | Diễn biến chính                                                                                                                                                                                                                                                 | Ý nghĩa                                                                                                                                                                               |
|--------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1771 - 1777</b> | - 1771 khởi nghĩa nông dân bùng lên ở Tây Sơn (Bình Định).<br>- Năm 1774 quân Lê – Trịnh vượt qua sông Gianh đánh chiếm Phú Xuân. Chính quyền chúa Nguyễn chạy vào Gia Định.<br>- Năm 1776 Nguyễn Nhạc xưng vương. Năm 1777 quân Tây Sơn tiêu diệt chúa Nguyễn. | - Phong trào Tây Sơn là sự hội tụ và là đỉnh cao trong cuộc đấu tranh của quần chúng chống áp bức, bóc lột ở TKXVIII<br>- Phong trào đã lần lượt đánh đổ chúa Nguyễn, chúa Trịnh, vua |

|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>1777 - 1785</b> | - Quân Tây Sơn kiểm soát phần lớn Đàng Trong. Sau nhiều lần bị quân Tây Sơn đánh bại, Nguyễn Ánh cầu viện vua Xiêm.<br>- 7/1784, 5 vạn quân Xiêm kéo vào Gia Định. Đầu năm 1785 hầu hết quân Xiêm bị quân tây Sơn tiêu diệt trong trận Rạch Gầm – Xoài Mút.                                                                                                                                                      | Lê, đồng thời xoá bỏ ranh giới chia cắt đất nước, đặt cơ sở cho sự nghiệp thống nhất quốc gia.<br>- Thắng lợi của phong trào Tây Sơn chống quân xâm lược Xiêm, Thanh đã đập tan ý đồ can thiệp, xâm lược Đại Việt của các thế lực ngoại bang, bảo vệ vững chắc độc lập dân tộc và chủ quyền lãnh thổ quốc gia. |
| <b>1786 - 1789</b> | - Giữa năm 1786 quân Tây Sơn do Nguyễn Huệ chỉ huy đánh chiếm Phú Xuân do quân Lê – Trịnh trấn giữ rồi tiến ra Thăng Long, chính quyền chúa Nguyễn sụp đổ.<br>- Từ cuối năm 1786 đến giữa năm 1788 quân tây Sơn 3 lần tấn công ra Thăng Long. Vua tôi nhà Lê cầu cứu quân Thanh.<br>- Cuối năm 1788 hàng chục vạn quân Thanh tiến vào Đại Việt và bị quân Tây Sơn đánh tan trong trận Ngọc hồi – Đống Đa( 1789). |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| <b>1789 - 1802</b> | - Chính quyền Quang Trung đóng đô ở Phú Xuân, kiểm soát phía Bắc Đàng Trong và toàn bộ Đàng Ngoài cũ.<br>- Năm 1792 Quang Trung đột ngột qua đời. Năm 1802 Nguyễn Ánh đánh ra Thăng Long. Quang Toản chạy trốn rồi bị bắt.                                                                                                                                                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

**4. Một số bài học lịch sử**

- Về vận động, tập hợp lực lượng: là một trong những yếu tố đóng vai trò quyết định.
- Về xây dựng khối đại đoàn kết dân tộc: là yếu tố đóng vai trò nền tảng, then chốt.
- Về nghệ thuật quân sự: nổi bật là nghệ thuật tiến hành chiến tranh nhân dân, lấy ít địch nhiều, lấy nhỏ thắng lớn. lấy yếu chống mạnh, kết hợp giữa hoạt động quân sự, chính trị, ngoại giao và binh vận...
- Trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay, bài học lịch sử của các cuộc khởi nghĩa và chiến tranh giải phóng dân tộc trong lịch sử Việt Nam vẫn còn nguyên giá trị, có vai trò đặc biệt quan trọng trong công cuộc giữ vững ổn định chính trị - xã hội, phát triển kinh tế - văn hoá; trong quá trình xây dựng và củng cố nề quốc phòng, giữ vững độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ.
- Bài học lịch sử của các cuộc khởi nghĩa và chiến tranh giải phóng trong lịch sử Việt Nam cũng có giá trị với chính sách đối ngoại của Việt Nam trong bối cảnh tình hình khu vực và thế giới có nhiều biến đổi.

*(Trên đây chỉ là những kiến thức cơ bản, học sinh cần tham khảo thêm SGK)*

**Cần Thơ, ngày 9 tháng 12 năm 2025**  
**Nhóm Lịch sử 11**